

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Кафедра педагогіки
Освітньо-наукова програма галузі знань 23 Соціальна робота
спеціальності 231 Соціальна робота
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Силабус навчальної дисципліни

1. Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Технології роботи соціального гувернера
Викладач	Самолук Інна Олександрівна, викладач
Профайл викладача	https://mdl.kgpa.km.ua/user/profile.php?id=1784
Контактний телефон	097 608 22 44
E-mail:	inna-rashina@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	
Інформація про консультації	Консультації: за попередньою домовленістю (вівторок з 12.00 до 13.00) Он-лайн консультації: за попередньою домовленістю Viber (+380976082244) в робочі дні з 10.00 до 17.00

2. Анотація дисципліни

Головним осередком, де відбувається становлення і розвиток особистості, її пристосування до умов життя, де формуються найбільш стійкі, соціально значущі елементи у вихованні, була і залишається сім'я. Щоденно спостерігаючи за батьками, іншими людьми, спілкуючись з ними, дитина набуває досвіду співжиття у суспільстві. У сім'ї відбувається її первинна соціалізація, тобто залучення дитини до соціального довкілля, шляхом його прийняття і перетворення на власний життєвий досвід, відповідно до своїх вимог і можливостей, індивідуальних рис, здобутків і соціального досвіду в найширшому його розумінні. Перші контури образу світу, який складається у дитини, відповідний образ життя формує

й визначає домашнє виховне середовище. В сучасних умовах розгортання сфери соціальної діяльності з дітьми та молоддю відбувається становлення одного з напрямків цієї роботи – індивідуальний патронат дитини, яка потребує особливої турботи та піклування. Нині, коли значна кількість дітей у зв'язку зі щільним графіком занять (гуртки іноземних мов, музичні та хореографічні студії тощо), через серйозні захворювання чи з інших причин не відвідує дошкільних закладів та груп продовженого дня, виникла потреба в підготовці гувернерів-професіоналів.

Освітній компонент «Технологія роботи соціального гувернера» зорієнтована на забезпечення здобувачів вищої освіти необхідними знаннями з особливостей роботи соціального гувернера та навичками їх реалізації на практиці, про способи їх використання у практичній діяльності, що допоможе їм у подальшому вступати у взаємодію із суб'єктами професійної діяльності та буде сприяти органічному поєднанню кваліфікації й особливих навичок майбутніх фахівців.

3. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає в оволодінні здобувачами освіти знаннями з особливостей діяльності соціального гувернера, методиками раннього розвитку та навчання дитини, технологією формування навичок здорового способу життя в домашніх умовах.

Завдання курсу оволодіння здобувачами освіти знаннями про гувернерство як соціальне явище; навчитися вміло застосовувати методикми раннього розвитку та навчання дитини у практичній діяльності. У процесі вивчення дисципліни здобувачі освіти оволодівають знаннями, уміннями й навичками, які сприятимуть професійній підготовці.

За допомогою виконання самостійних творчих завдань здобувачам освіти надається можливість удосконалювати свої теоретичні знання. Під час вивчення курсу вони навчаються аналізувати та вирішувати проблеми, які найчастіше зустрічаються в діяльності соціального педагога.

4. Формат дисципліни

Blended Learning – викладання курсу передбачає поєднання традиційних форм аудиторного навчання з елементами електронного навчання, в якому використовуються спеціальні інформаційні технології, такі як аудіо та відео, інтерактивні елементи, он-лайн консультування та ін.

Під час сесії формат очний (offline / Facetoface), у міжсесійний період – дистанційний (online).

5. Результати навчання

У результаті вивчення курсу здобувачі освіти повинні **знати**: права та обов'язки гувернера в сім'ї; методи виховання та прийоми педагогічного впливу гувернера на дітей різних вікових груп; методики раннього розвитку та навчання дитини; методи вивчення особистості; форми та методи формування здорового способу життя у сім'ї.

уміти: налагоджувати стосунки із вихованцями і членами сім'ї в процесі гувернерської діяльності; аналізувати проблемні ситуації, що виникають в процесі виховання і навчання; уміти реалізувати соціально-педагогічні технології в роботі з різними категоріями дітей.

6. Обсяг дисципліни

Вид заняття	Кількість годин
лекції	38
семінарські (практичні) заняття	26
самостійна робота	86

7. Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс (рік навчання)	Семестр	Спеціальність	Кількість кредитів/годин	Кількість змістових модулів	Вид підсумкового контролю	Нормативна/вибіркова
2025	2/3/4	3/5/7	Соціальна робота	5/150	1	залік	вибіркова

8. Пререквізити

Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Соціальне проектування» значно підвищиться, якщо здобувачі вищої освіти попередньо опанували матеріалом таких дисциплін як: історія та теорія соціальної роботи, соціальна педагогіка, соціальна конфліктологія, загальна психологія, вікова та педагогічна психологія, соціальна політика, система організації соціальних служб, а також пройшли навчальні практики: соціально-педагогічну (ознайомлювальну), професійно-орієнтовану.

9. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

У період сесії бажано мати мобільний пристрій (телефон) для оперативної комунікації з викладачем з приводу проведення занять та консультацій. У міжсесійний період комп'ютерну техніку (з виходом у глобальну мережу) та оргтехніку для комунікації з викладачем та підготовки (друку) рефератів і самостійних робіт.

10. Політика дисципліни

При організації освітнього процесу у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії здобувачі вищої освіти діють відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу; Положення про індивідуальний навчальний план студента; Положення про навчання студентів без відриву від виробництва; Положення про організацію самостійної роботи студентів; Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти; Положення про контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів; Положення про атестацію здобувачів вищої освіти; Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення здобувачів вищої освіти; Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти; Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти; Етичного кодексу учителя та ін.

11. Навчально-методична карта дисципліни

Тиждень, дата, години	Тема, основні питання (розкривають зміст і є орієнтирами для підготовки до модульного і підсумкового контролю)	Форма діяльності (заняття) / формат	Матеріали	Література, інформаційні ресурси	Завдання, години	Вага оцінки	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Менеджмент освітньої діяльності							
Тиждень 1	Тема 1. Генезис і розвиток гувернерства як цілісної педагогічної системи. Визначення поняття «гувернерство». Сучасний етап та перспективи розвитку гувернерства. Тенденції розвитку гувернерства. Напрями роботи соціального гувернера. Вивчення нормативно-правових документів стосовно виховної та навчальної діяльності дітей.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2 год.		

Тиждень 1	Тема 2. Професійно значимі та особистісні риси соціального гувернера. Функції соціального гувернера. Психолого-педагогічні особливості навчально-виховної діяльності гувернера. Педагогічна творчість соціального гувернера.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 3 год.		
Тиждень 2	Тема 3. Історико-педагогічний аналіз становлення інституту соціального гувернерства. Гувернерство в найдавніші часи. Гувернерство в Стародавній Греції. Спартанська і афінська системи виховання. Філософи-гувернери. Гувернерство в Римі. Гувернерство в країнах Стародавньої Азії та Сходу. Гувернерство у східних слов'ян. Релігійно-церковне виховання в епоху Середньовіччя. Лицарське виховання. Гувернерство на території Київської Русі. Поділ гувернерів на домашніх наставників і домашніх вчителів. Система реєстрації і звітності гувернерів. Вимоги до гувернерів.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2 год.		

Тиждень 2	Тема 3. Історико-педагогічний аналіз становлення інституту соціального гувернерства. Розвиток гувернерства у XX - поч. XXI ст. Розвиток педагогіки на початку XX століття. Розвиток гувернерства в капіталістичних країнах. Сполучені Штати Америки. Особливості розвитку гувернерства в капіталістичних країнах на сучасному етапі. Технології вирішення проблеми формування особистості в практиці домашнього виховання у Європі в XIX - на поч. XX ст. Методика домашнього виховання Й. Песталоцці. Особливості технології домашнього виховання за методикою Й. Герберта. Методика ідеальної системи виховання А. Дістервега.						
Тиждень 3	Розвиток гувернерства як цілісної педагогічної системи.	<i>Семінарське заняття № 1</i>				6 балів	
Тиждень 3	Професійно значимі та особистісні риси соціального гувернера.	<i>Семінарське заняття № 2</i>					
Тиждень 4	Тема 4. Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності. Сім'я як провідний фактор соціалізації особистості. Зміст та форми соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Виховні можливості сім'ї як фактор формування шлюбно-сімейних уявлень у молоді	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		
Тиждень 4	Тема 5. Особливості соціально-педагогічної роботи гувернера в сім'ї. Психолого-педагогічні особливості навчально-виховної діяльності гувернера. Основні функції соціального гувернера. Методи та прийоми	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		

	соціально-педагогічної діяльності гувернера в сім'ї. Використання методів діагностики. Етичні цінності та принципи соціально-педагогічної роботи гувернера в сім'ї. Комунікативні професійно значущі якості гувернера.						
Тиждень 5	<i>Сім'я як об'єкт соціально-педагогічної діяльності. Особливості соціально-педагогічної роботи гувернера в сім'ї.</i>	<i>Семінарське заняття № 3</i>				6 балів	
Тиждень 5	Тема 6. Діагностика виховного потенціалу сім'ї. Вплив факторів сімейного середовища на формування особистості дитини: соціально-психологічні аспекти: групи факторів, які впливають на формування підростаючої особистості у сім'ї; їх вплив на формування певних морально-психологічних, господарських та особистісних якостей дитини, необхідних їй в дорослому житті для створення нової сім'ї; особливості виховання у сім'ї як соціальному інституті виховання. Генограма як інструмент розуміння сімейних стосунків: науково-методологічні основи застосування генограми як методики дослідження внутрісімейних взаємостосунків; техніка застосування генограми в роботі з сім'єю в умовах закладу освіти; аналіз отриманої інформації; оформлення висновків та рекомендацій.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2 год.		
Тиждень 6	<i>Діагностика виховного потенціалу сім'ї.</i>	<i>Семінарське заняття № 4</i>					
Тиждень 6	Тема 7. Особливості виховання дитини першого року життя гувернером.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати		

	Закономірності та фактори розвитку дитини. Поняття про «зону найближчого розвитку» та сензитивні періоди розвитку. Ампліфікація. Вікові особливості дитини першого року життя. Виховання дитини першого року життя гувернером.				теоретичний матеріал. 3 год.		
Тиждень 7	Тема 8. Особливості виховання дитини другого та третього року життя. Вікові особливості дитини другого року та третього року життя. Виховання дитини другого та третього року життя гувернером.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		
Тиждень 7	Тема 9. Особливості виховання дошкільників. Особливості розвитку дітей дошкільного віку. Показники рівня розвитку дитини.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		
Тиждень 8	Тема 9. Особливості виховання дошкільників. Особливості виховання дітей дошкільного віку гувернером. Врахування вікових, індивідуальних особливостей та темпераменту дітей у вихованні. Криза 6-7 року життя.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		
Тиждень 8	Особливості виховання дитини першого року життя гувернером. Особливості виховання дитини другого та третього року життя.	Семінарське заняття № 5					
Тиждень 9	Робота соціального гувернера з вихованцями дошкільного віку.	Семінарське заняття № 6					
Тиждень 9	Тема 10. Особливості професійної діяльності соціального гувернера з дітьми шкільного віку. Психолого-педагогічна характеристика дітей молодшого шкільного віку. Профілактика психологічного навантаження. Комп'ютер і здоров'я дитини молодшого шкільного віку.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		

Тиждень 10	Тема 11. Методика підготовки дитини до школи. Перші шкільні труднощі: проблема адаптації першокласників. Суть поняття «готовність до школи». Підготовка дитини до школи. Значення підготовки дитини до школи. Коригуючі ігри для майбутніх першокласників. Структура та зміст програми загального розвитку дітей у сім'ї. Основні методики індивідуального виховання. Специфіка навчання дітей у сім'ї іноземних мов; музики; хореографії. Система сучасного індивідуального виховання.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		
Тиждень 10	Тема 11. Методика підготовки дитини до школи. Виявлення рівня психологічних особливостей і рис характеру вихованця, важливих для процесу навчання, а також рівня знань і їх відповідність віку дитини та вимогам сучасної школи. Готовність дітей до шкільного навчання: мотиваційна готовність дитини до школи, емоційно-вольова готовність дитини до школи, розумова готовність дитини до школи, психологічна готовність.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		
Тиждень 11	Особливості професійної діяльності соціального гувернера з дітьми шкільного віку. Методика підготовки дитини до школи.	Семінарське заняття № 7				7 балів	
Тиждень 11	Тема 12. Психолого-педагогічні основи професійної діяльності соціального гувернера з дітьми з особливими освітніми потребами. Діти з особливими освітніми потребами. Проблеми сім'ї, що виховує дитину з особливими освітніми потребами. Робота гувернера з гіперактивними дітьми.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		

Тиждень 12	Тема 13. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми та їх батьками. Феномен обдарованості в сучасному науковому знанні. Психолого-педагогічні особливості роботи з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку. Зарубіжний досвід щодо роботи з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку. Форми і методи роботи з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку. Сучасні освітні технології навчання в роботі з обдарованими дітьми.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2 год.		
Тиждень 12	Тема 14. Сучасні прогресивні методики вивчення дисциплін. Педагогічна система М.Монтессорі. Методика випереджаючого навчання С.Лисенкової. Огляд методик П.С. Тоцького та Б.П. і П.М. Ерднієвих, В.М. Мельника. Методика В.Ф. Шаталова. Методика Є.Ільїна. Навчально-виховна методика М. Зайцева. Методика Г.Домана.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2 год.		
Тиждень 13	<i>Психолого-педагогічні основи професійної діяльності соціального гувернера з дітьми з особливими потребами. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми та їх батьками.</i>	<i>Семінарське заняття № 8</i>				6 балів	
Тиждень 13	<i>Сучасні прогресивні методики вивчення дисциплін.</i>	<i>Семінарське заняття № 9</i>					
Тиждень 13	Тема 15. Організація професійної діяльності соціального гувернера з формування культури поведінки та спілкування виховання. Організація професійної діяльності гувернера з формування культури поведінки та спілкування виховання.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 10 год.		

	Розумове виховання та навчання дошкільників вдома.						
Тиждень 14	Тема 15. Організація професійної діяльності соціального гувернера з формування культури поведінки та спілкування виховання. Особливості організації трудового виховання дітей в сім'ї. Напрями роботи соціального гувернера з фізичного виховання. Моральне виховання в сім'ї.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 2 год.		
Тиждень 15	<i>Організація професійної діяльності соціального гувернера з формування культури поведінки та спілкування виховання.</i>	<i>Семінарське заняття № 10</i>					
Тиждень 15	<i>Організація професійної діяльності соціального гувернера з формування культури поведінки та спілкування виховання.</i>	<i>Семінарське заняття № 11</i>					
Тиждень 16	Тема 16. Гра як метод організації дозвілєвої діяльності. Гра – засіб всебічного розвитку дитини. Класифікація дитячих ігор. Освітня та виховна цінність іграшки. Сучасна класифікація іграшок. Вимоги до них. Можливості використання комп'ютерних ігор у системі освіти.	Лекція / <i>Facetoface</i>	Презентація, методичні рекомендації	Осн. 1-5.	Самостійно опрацювати теоретичний матеріал. 5 год.		
Тиждень 16	Тема 16. Гра як метод організації дозвілєвої діяльності. Ігрові форми організації діяльності школярів у навчальному процесі. Особливості вуличної ігрової діяльності. Соціально-педагогічні умови підготовки і проведення гри.	<i>Семінарське заняття № 8</i>				8 балів	
Тиждень 17	<i>Гра як метод організації дозвілєвої діяльності.</i>	<i>Семінарське заняття № 12</i>				6 балів	
Тиждень 17	<i>Гра як метод організації дозвілєвої діяльності.</i>	<i>Семінарське заняття № 13</i>					

12. Система оцінювання та вимоги

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів освіти, усне опитування, письмовий/тестовий контроль.

Форма контролю: залік.

Контроль знань і умінь здобувачів освіти (поточний і підсумковий) з дисципліни «Технології роботи соціального гувернера» здійснюється згідно з кредитно-трансферною системою організації освітнього процесу. Рейтинг здобувача освіти із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою.

Критерії оцінювання. Еквівалент оцінки в балах для кожної теми може бути різний, загальну суму балів за тему визначено в навчально-методичній карті.

Підсумкова (загальна) оцінка вивчення освітнього компоненту є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання практичних завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення освітнього компоненту, яка виводиться як сума проміжних оцінок за змістові модулі. Остаточна оцінка рівня знань складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 100 балів, і додатково рейтингу з атестації (залік) – 15 балів.

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти спеціальності

231 Соціальна робота

Поточне тестування та самостійна робота																Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2													25 % від кількості набраних балів за семестр	100 балів
T 1	T 2	T 3	T. 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T. 9	T. 10	T. 11	T. 12	T.13	T.14	T.15	T.16		
6	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	10	20		

										15		
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	----	--	--

ЗМ1– змістовий модуль

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Джерельна база

Основна

1. Агаркова, Н. Законодавче забезпечення соціально-правового захисту дітей (2002-2005 р.р.). *Рідна школа*. 2007. № 2. С.9-12.
2. Артемова, Л. Соціалізація дитини в родині. *Дошкільне виховання*. 2004. №3. С. 3-5.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. *Дошкільне виховання*. 1999. №1. С. 3-19.
4. Баконина, Е. Из истории российского гувернерства. Домашнее воспитание. 2001. № 4 (22). С. 16-18.
5. Безруких, М.М. Леворукий ребенок в школе и дома. 2-е изд., перераб. Екатеринбург: У-Фактория, 2003. 250 с.
6. Белова, Е. Проявление одаренности в детском возрасте. *Дошкольное воспитание*. 1998. № 2. С. 27-29.
7. Бех, І.Д. Виховання особистості: У 2 кн.: наук, видання. Київ: Либідь, 2003.

8. Бондаренко, С. Виховання відповідального ставлення до свого здоров'я. *Початкова школа*. 2007. № 6. С. 12-14.
9. Бурова, А. Фізичне виховання дошкільнят: сучасний стан і вимоги. *Дошкільнє виховання*. 2007. № 7. С. 11-14.
10. Васильєва, Л. Вправні пальчики. *Дошкільнє виховання*. 2001. № 6. С. 20-21.
11. Вільхова, О. Вплив сім'ї на соціалізацію дитини. Зб. наук, праць ГТДГТУ ім. В.Е. Короленка. Виш. 1-2 (28-29). Серія „Педагогічні науки”. Полтава, 2003. С. 39-42.
12. Гавриш, Н.В. До проблеми формування основ комп'ютерної грамотності в дошкільному дитинстві. *Вісник Луганського НПУ ім. Т. Шевченка*. 2005. № 4. С. 44-47.
13. Денисенко, Н.Ф. Ароматерапія. Через рух до здоров'я дітей. - Запоріжжя: Диво, 2006. С. 68-72.
14. Державний стандарт початкової загальної освіти (зі змінами, затвердженими колегією МОН України від 20.10.2005 р. „Про підсумки переходу початкової школи на новий зміст та структуру навчання”). *Початкова школа*. 2006. № 2. С. 23-44.
15. Дзюбишина-Мельник, НЯ. Фольклор і розвиток дитячого мовлення: Методичні рекомендації. Київ: МНО України, 1992.
16. Дмитренко Л. Виховання обдарованих дітей. *Палітра педагога*. 2007. № 1. С. 10-13.
17. Ерніязова, В. Стиль сімейного виховання і майбутнє дитини. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2002. № 3. С. 224-228.
39. Закон України „Про виховання дітей та молоді”. Проект. Освіта України. № 72. 14 вересня 2004 р. С. 4-6.
40. Закон України „Про дошкільну освіту”: За станом на 25 листопада 2005 р. Верховна Рада України. Офіційне видання. Київ: Парламентське видавництво, 2005. - 32 с.
46. Здоровий малюк: Програма з фізичної культури для дітей від народження до трьох років: Для батьків та вихователів дошкільних закладів / Уклад. Е.С. Вільчковський; АПН України; Інститут проблем виховання; Інститут змісту і методів навчання, Київ, 1997. 40 с.
47. Золотухіна, С.Т. Теорія і практика підготовки домашніх наставників (історико-педагогічний аспект). Харків: Нове слово, 2006. 206 с.
48. Калуська, Л. Праця як важливий засіб ранньої соціалізації дитини. *Дошкільнє виховання*. 2004. № 2. С. 8-9.
49. Кашуба, ЛТ. Підготовка до школи дітей, не охоплених дитячим садком. *Педагогічний пошук*. 1999. № 4. С. 55-61.
50. Кідіна, Л.М. Проблеми впливу телебачення на дітей дошкільного віку. *Вісник Луганського НПУ ім. Т.*

Шевченка. Педагогічні науки. 2006. № 4. С. 114-121.

51. Класифікатор професій (із змінами та доповненнями) / Держ. ком. стандартизації, метрології та сертифікації України (чинний від 01.01.1996). Київ: Соцінформ, 2001. 584 с.

52. Конвенція ООН про права дитини [Текст]. Київ: АТ: „Видавництво „Столиця”, 1997. 32 с.

53. Кононко, О.Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): навчальний посібник для вищих навчальних закладів. Київ: Освіта, 1998. 255 с.

54. Концепція державної програми роботи з обдарованою молоддю на 2006-2010 роки. *Освіта України*. 2006. № 48.

55. Концепція національного виховання. *Рідна школа*. 1995. № 6. С. 18-25.

56. Кордунова, Н.О. Звички та їх формування у дошкільників [Текст]: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Луцьк: Вежа, 2006. - 153 с.

57. Кочергина, В. Правовое воспитание дошкольников. *Дошкольное воспитание*. 2004. № 6. С. 2-5.

58. Кравченко, Т.В. Форми просвітницької роботи з батьками: основні види та умови застосування. *Соціальна робота в Україні: Теорія і практика. Науково-методичний журнал*. 2003. № 2. С. 104-105.

59. Красноголов, В.О. Комплексна психодіагностика якостей визначення творчої індивідуальності дітей і шляхів її розвитку. *Обдарована дитини*. 1999. № 2. С. 32-36.

60. Кузьменко, В. Соціальна компетентність дошкільнят: особливості, показники та шляхи розвитку. *Дошкільне виховання*. 2001. №9. С. 15-20.

61. Кучинський, М. Формування навичок письма - одна з основних проблем початкової школи. *Початкова школа*. 2006. №5. -С. 10-13.

62. Куш Н. Рідна природа. Гімнастика пробудження. *Дошкільне виховання*. 2007. №7. С. 22-23.

63. Ладодо, К. Роль вітамінів в детському питанні. *Дошкольное воспитание*. 2001. № 6. С. 102-105.

64. Лещенко, Л. Комп'ютерна залежність - це небезпечно. *Початкова школа*. № 2006. № 3. С. 42-46.

65. Лобова, О. Про музику гармонією рим: дидактичні вірші у підручниках „Музика”. *Початкова школа*. 2007. № 9. С. 28-32.

66. Лозко, Г.С. Українське язичництво. Київ: Український центр духовної культури, 1994. 97 с.

67. Максимова, Н.Ю. Основи дитячої патопсихології / Н.Ю. Максимова, К.Л. Мілютіна, В.М. Піскун, Київ: Перун, 1996 464 с.

68. Метод научной педагогики М. Монтессори / Сост. и ред. З.Н. Борисова, Р.А. Семерникова. Київ: Каскад,

1993. 132 с.

69. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. Освіта. - 200 Е - № 60-6 Е - 24-31 жовтня.

8 8. Нетрадиційні методи оздоровлення дітей дошкільного віку. Е.І. Еригоренко, Н.Ф. Денисенко, Ю. Коваленко, Н.В. Маковецька. Запоріжжя: ЗНУ, 2005. С. 54-74.

89. Огнев'юк, В.О. Про організацію роботи з дітьми старшого дошкільного віку, які не відвідують дошкільні заклади. *Дошкільне виховання*. 2000. № 1. С. 3.

91. Підготовка дітей до школи [Текст]: прогр. та метод, рекомендації навчання та виховання дітей, неохоплених суспільним дошкільним вихованням. Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти / Авт. упоряд.: А.А. Харченко. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2002. 108 с.

92. Поніманська, Т. Дитина і соціум. Дошкільне виховання. 2004. №8. С. 4-6.

93. Прищепа, О. Формування графічних навичок письма - необхідна умова розвитку писемного мовлення. Початкова школа. 2007. № 9. С. 3-6.

94. Програма виховання дітей дошкільного віку. Малятко Відп. ред. Плохій З.П. Київ: 1991. 200 с.

95. Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку. Дитина. Київ: „Освіта”, 1993. 270 с.

96. Рылеева, Е. Осваиваем технологию социального развития дошкольников. Теория и методика ознакомления дошкольников с социальной действительностью. *Дошкольное воспитание*. 2000. №3. С. 37-40.

97. Савельева, Н.М. Гувернерство як вид професійної педагогічної діяльності. Зб. наук, праць ПДПУ ім. В.Г. Короленка. Вип. 1-2 (28-29). Серія „Педагогічні науки”, Полтава, 2003. С. 134-137.

98. Сарапулова, Є.Г. Психолого-педагогічні основи навчально-виховної діяльності гувернера: монографія. Київ: МАУП, 2003. 264 с.

99. Сарапулова, Є.Г. Статус гувернера в суспільстві. *Світло*. 2000. № 4. С. 77-81.

100. Середняцька, А. Підготовка до школи дітей, які не відвідують дошкільних закладів. *Дошкільне виховання*. 2001. № 8. С 4-5.

101. Стельмахович, М.Г. Няні з народу. *Дошкільне виховання*. 1993. № 12. С. 12.

102. Сухомлинська, О.В. Концептуальні засади формування особистості на основі християнських моральних цінностей. *Шлях освіти*. 2002. № 4.

103. Хорошковська, О.Н. Дошколярик: посіб. з навчання грамоти, математики та ознайомлення з навколишнім / О.Н. Хорошковська, Н.Д. Мацько. Київ: АРТек, 1997.

104. Шароватова, О.П. Еувернерство як ефективний засіб становлення особистості в умовах сучасного

суспільства. Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. пр. / Гол. редактор д.п.н., проф. Буряк В.К. Кривий Ріг: КДПУ, 2004. Вип. 9, С. 228-233.

105. Шароватова, О.П. Педагогічна творчість та проектування у навчально-виховній діяльності гувернера. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. Зб. статей: Вин. 6, Ч. 2. Ялта: РВВ КДГІ, 2004. - С. 216-224.

Додаткова література:

1. Шендеровський К.С. Управління соціальною роботою з дітьми та молоддю. Менеджмент соціальної служби. Київ: Основи, 2002.
2. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. Київ: ДЦССМ, 2002.
3. Соціальна робота: Навч. посібник Київ: ДЦССМ, 2002.
4. Лукашевич М.П. Соціологія праці. Київ: Либідь, 2004.
5. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії. Київ: МАУП, 2004.
6. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. Київ: ДЦССМ, 2002.
7. Барабаш Ю. Г. Освітній менеджмент. Луцьк: Видавництво Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. 446 с.
8. Карамушка Л. М. Психологія управління: навч. посіб. Київ: Міленіум, 2003. 344 с.
9. Курлянд З. Н. Педагогіка: Навчальний посібник. Харків: ТОВ «Одіссей», 2008. 352 с.